

Peperbus gaat straks verfijnder klinken

klokkenspel nieuwe klepels

Het geluid dat over enige tijd van de Peperbus over de stad neerdaalt, zal zachter en verfijnder klinken. Met dank aan nieuwe klepels in de 51 klokken. De klepels worden vervangen en dat is bijzonder secuur werk.

Uit de krant van vandaag

 de Stentor

Hoog in de toren werken restaurateurs bij weer en wind aan het klokkenspel. ©Pedro Sluiter Foto

De vervanging is onderdeel van groot onderhoud aan het carillon, dat zo eens in de vijftien, twintig jaar gebeurt. Het is reden dat Zwollenaren al enige tijd 'niets meer horen' van de Peperbus.

In de nok van toren, halen restaurateurs van de firma Eijsbouts acrobatische toeren uit, terwijl wind en regen hier vrij spel hebben. „Maar ze werken gewoon door“, zegt Louis van Oldeniel van de gemeente Zwolle met lichte bewondering. Af en toe wordt een klok aangeslagen om het mechanisme af te regelen.

In samenwerking met stadsbeiaardier Martien van der Knijff heeft campanoloog (klokkendeskundige) Gideon Bodden uit Gouda een plan gemaakt. De oude klepels rusten reeds een verdieping lager. Gemaakt van gietijzer en loeizwaar, de zwaarste is 80 kilo. „Til ze maar eens“, moedigt Van Oldeniel aan. Waar niet getakeld kan worden komt er brute menskracht aan te pas om ze te verplaatsen. „De oude klepels blijven bewaard. Ze zijn naar Asten gegaan voor maatvoering van de nieuwe klepels, die zijn van mangaan-messing en een stuk zwaarder dan de oude“, meldt Van Oldeniel.

De nieuwe klepels staan garant voor een rustig(er) geluid, aangenaam in het gehoor liggend, minder schel. De gietijzeren klepels, gefabriceerd in de jaren 90 van de vorige eeuw, zijn versleten en dat is een goed teken, zegt Bodden. „Dat betekent dat de klokken niet slijten en dat moet ook niet, want die kunnen niet worden vervangen, ze zijn historisch, kunnen gemiddeld wel vijf eeuwen mee.“ Hij wijst. „De oudste klok is uit 1484 en die doet het nog prima, die gaat ons beiden overleven.“

Ideale gewicht

In zekere zin keert de techneut met zijn werkwijze terug naar vroegere eeuwen, vertelt Bodden. „Toen werden klepels met de hand gesmeed, op basis van berekening van wat het ideale gewicht was. Sinds de twintigste eeuw worden ze in gietijzer gegoten en 'uit het schap gehaald', omdat dat goedkoper is en eenvoudiger te produceren. Ideaal is dat niet, de klokken klinken alleen optimaal wanneer voor elke klok afzonderlijk het ideale klepelgewicht is berekend.“

Nieuwe instrumenten beschikken over heel anders klinkende klokken. Die doen het soms prima met gietijzeren klepels, maar dat geldt niet voor historische klokken zoals die in de Peperbus, zegt Bodden. „Het is een kwestie van voortschrijdend inzicht om te ontdekken dat alleen de oude, ambachtelijke methode effectief is. Deze manier gaat uit van de compromisloze keuze voor de klepels waarmee de klokken alle ruimte krijgen om het beste van zichzelf te laten horen. Deze terugkeer naar de ambachtelijkheid uit het verleden is geen keuze voor de goedkoopste oplossing en

ook niet voor wat door de klokkengieter het gemakkelijkst te maken is. Het is van belang dat de technische eisen die muzikale eisen niet in de weg zitten, en dat vergt goed uitbalanceren", vertelt Bodden, die het Zwolse klokkenspel goed kent. „Ik speel hier zelf ook regelmatig op, dat scheelt. Voor de beiaardier wordt het beter bespeelbaar."

Engels

Bezuinigen wilde de gemeente Zwolle niet, zegt Van Oldeniel. „Omdat kwaliteit een vereiste is." De klokken in de Peperbus zijn volgens Bodden uniek. „Het gaat om Engelse klokken uit 1930 van de firma Taylor, ze hebben een specifieke klankkleur, die hoor je in Nederland alleen nog in Zwolle, omdat bijna alle andere Taylor-carillons in de Tweede Wereldoorlog zijn geroofd en nooit meer teruggekeerd. Daarvoor was Zwolle een van dertig kerken waar ze te horen waren (zie kader)." Het vervangen van de klepels volgt op onderhoud aan de klokkkenstoel, dat een maand geleden is afgerond. Van Oldeniel: „Er waren een aantal belangrijke onderdelen doorgeroest, die vervangen of verstevigd zijn. Hiervoor zijn slijp- en laswerkzaamheden uitgevoerd die veel aandacht nodig hadden tijdens de uitvoering, zodat er geen brand kon ontstaan, zoals ongeveer een half jaar geleden bij de Notre-Dame."